

Leerkrachthandleiding
Start B4/M4
Fictie

Les 1 - 5 : 'Kaat Piraat'

Inhoudsopgave

Overzicht 'Kaat piraat'	4
OVERZICHT BIJ HET BOEK, LES 1-5.....	5
Les 1	8
Les 2	12
Les 3	16
Les 4	20
Les 5	24
Antwoorden bij de picto's	27

Overzicht 'Kaat piraat'

Les	1-5
Bladzijde	blz. 4 t/m 34
Woordenschat	het buurmeisje tennissen de schaduw de oprit de pret zij proest het uit de proef het laken de smurrie
Technisch lezen op woordniveau	-
Schrijfpdracht	Tekening maken en verhaaltje schrijven over het thema 'Buitenspelen'.
Toetsopdracht	-

OVERZICHT BIJ HET BOEK, LES 1-5

'Kaat Piraat' - Dick Nielandt

Hoera! Papa zet een groot zwembad in de tuin. 'Spelen we piraat?' vraagt Kaat. Tom en Rik lachen haar uit. 'Meisjes kunnen geen piraat zijn,' zegt Tom. Dat vinden Kaat en Saar onzin. Ze gaan de jongens een lesje leren. Wie is de beste piraat?

De lesdoelen van les 1-5:

'Kaat Piraat' - Dirk Nielandt blz. 4 t/m 34	
Technisch en vloeiend lezen:	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen hebben plezier tijdens het lezen. - De leerlingen kunnen de verhaallijnen herkennen en volgen. - De leerlingen lezen zonder fouten en haperingen en mooi op toon, gebruikmakend van de leestekens. - De leerlingen zetten de spiekbrieff en het plakken van de memo's in om achter de betekenis van de woorden te komen.
Opdrachten	
Woordenschat:	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen verbreden en verdiepen hun woordkennis. - De leerlingen hanteren strategieën voor het afleiden van woordbetekenissen en het onthouden van woorden.
Begrijpend lezen:	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen kunnen het verhaal voorspellen op basis van de titel en plaatjes. - De leerlingen kunnen een deel van de tekst samenvatten met behulp van de picto's. - De leerlingen kunnen informatie uit de tekst in eigen woorden weergeven.
Schrijven:	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen kunnen een tekening maken en een verhaaltje schrijven over het thema 'buitenspelen'.

Vorbereiding (voorafgaand aan les 1-5):

- Hang de posters 'Hoe werken we samen?', 'Denken-Delen-Uitwisselen', 'Genummerde Hoofden', 'Verhaal nabespreken' en de 'Woordmuur' op.
- Zet de teambakjes met daarin voor elk team voldoende memo's, spiekbrieven 'Verhelderen' en werkschriften klaar.
- Zet de namen van de leerlingen op de ijslollystokjes.
- Stel teams samen en bepaal de maatjes (les 1).
- Leg de leesboeken klaar (les 1).
- Leg voor elk team een A3-blad met cirkels (teamposter) klaar (les 1).
- Kopieer voor elk team een teamlijst* (les 1).
- Kopieer voor elk team een rollenkaartje* 'Schrijver van de dag' (les 1).
- Zet het digibordschema 'Kaat Piraat'* klaar (les 1-5).
- Kopieer de poster 'Verhaal nabespreken'* en knip de stroken (picto's) uit (les 2).

Facultatief:

- Leg de logboekjes klaar (les 4).
- Leg voldoende Tips & Tops* klaar (les 4).

* Zie site: <http://successforall-nederland.nl/>

Tip: Lamineer voor het eerste gebruik de rollenkaartjes 'Schrijver van de dag' en de picto's (verhaal nabespreken). Hierdoor zijn de materialen duurzamer in gebruik.

Teamlijsten:

Elke week krijgen de teams een teamlijst waarop de samenwerkvaardigheden staan. Iedere keer als de leerkracht ziet dat de leerlingen samenwerkgedrag laten zien, geeft de leerkracht 10 punten aan het team. Eén leerling (de schrijver van de dag) noteert de punten en de leerkracht geeft daarbij inhoudelijke feedback waarom de punten verdiend zijn. In het begin kan het zijn dat er vooral gelet wordt op bijvoorbeeld snel reageren op het stilteteken. Elke vaardigheid die de leerlingen moeten leren, wordt op deze manier positief ondersteund. In de handleiding staat bij bepaalde onderdelen dat er punten (///) gegeven kunnen worden en waarvoor. Daarnaast kan de leerkracht op elk moment dat daar aanleiding voor geeft, punten aan een team geven. Een yell kan ook ingezet worden om op een actieve manier een team in het zonnetje te zetten.

Samenwerken:

In M3, E3 (en B4) hebben de leerlingen geleerd hoe ze moeten samenwerken. Dit hebben ze gedaan in tweetallen, maar ook in hun team. In B4/M4 worden de meeste opdrachten aangeboden als teamopdrachten. Als dit de samenwerking te veel bemoeilijkt, kan er overgegaan worden op het overleggen met één maatje. De punten die de maatjes verdienen worden dan wel aangeduid als teampunten.

Besteed in het geval van moeizame samenwerking veel aandacht aan het samenwerken. Stel een vaardigheid die nodig is voor goede samenwerking centraal (bijvoorbeeld 'luister naar de ander'), model regelmatig hoe dit gedrag eruitziet en geef royaal punten als de leerlingen dat gedrag laten zien. Breid het samenwerken met een maatje vervolgens stapsgewijs uit naar het samenwerken in teams.

Lesbeschrijving:

Alle lessen worden in deze starthandleiding uitgebreid beschreven. In de volgende handleidingen van B4/M4 worden de onderdelen verkort weergegeven. Omdat er in deze starthandleiding van één week veel nieuwe onderdelen in een les aan bod komen, kan er voor gekozen worden om bv. in les 2 het samenvatten over te slaan. Dat geldt ook voor de samenwerkvormen. In plaats van elke dag een nieuwe samenwerkvorm aan te bieden kan er gekozen worden voor één samenwerkvorm voor de hele week. Gebruik bij het overslaan van lesonderdelen in 'Kaat Piraat' bij de volgende handleiding de uitleg die in deze starthandleiding beschreven is. In de starthandleiding van 'Kaat Piraat' zijn de toets en het technisch lezen op woordniveau niet opgenomen.

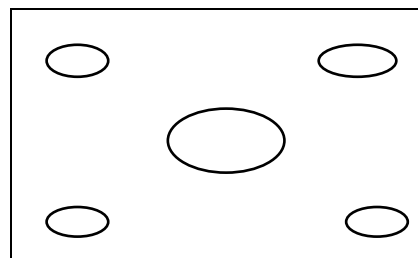
Meer informatie over de lesonderdelen is te vinden in de Gebruikswijzer Wings*.

* Zie site: <http://successforall-nederland.nl>

Les	Woorden van de week	Blz.	Betekenis
1.	het buurmeisje	5	<i>Iemand die naast je woont.</i>
1.	tennissen	6	<i>Een sport waarbij je met een racket de bal naar je tegenstander slaat.</i>
1.	de schaduw	7	<i>Plaats waar het zonlicht wordt tegengehouden.</i>
2.	de oprit	8	<i>Gedeelte bij een huis waar je een voertuig kunt parkeren.</i>
2.	de pret	9	<i>Gevoel van blijheid en vrolijkheid.</i>
2.	hij proest het uit	11	<i>In lachen uitbarsten, nadat je de lach eerst probeerde in te houden.</i>
3.	de proef	12	<i>Een test om te laten zien wat je kan, voordat je mee mag doen.</i>
3.	het laken	16	<i>Een grote lap stof.</i>
3.	de smurrie	16	<i>Natte viezigheid.</i>

Les 1

**Samenwerk-
vaardigheid:**

- Help elkaar.

Lesdoel:

- De leerlingen bedenken een teamnaam die goed bij het team past.
- De leerlingen kunnen het verhaal voorspellen op basis van de titel en de afbeeldingen.

Materialen:

- 'Kaat Piraat', blz. 4 t/m 7
- werkschrift, woorden van de week
- Brain Game nr. 10
- A3-blad met cirkels (teamposter)
- dubbel gevouwen A4
- tekenmateriaal
- wasknijper
- (evt. de stemthermometer)
- (evt. woorden van de week op A3 geprint)

INTRODUCTIE EN SAMENWERKVAARDIGHEID: 'HELP ELKAAR'

1. Uitleg. "Vandaag is de start van het samenlezen in een boek dat we straks gaan bekijken. We gaan elke dag lezen en dat doen we alleen, samen met een maatje en ook samen met het team waarmee je nu in een groepje zit." **Vertel de leerlingen wie hun maatje is.** "Tijdens de lessen gaan we ook vaak samenwerken met een maatje en met het team. Om goed te kunnen samenwerken hangen in de klas allemaal posters die ons daarbij kunnen helpen. Welke posters zie je in de klas hangen waarvan jij denkt dat ze met samenlezen en samenwerken te maken hebben?" **Geef de leerlingen tijd om rond te kijken en antwoord te geven.** "In de klas hangt de poster 'Hoe werken we samen?'. Hierop staan vijf samenwerkvaardigheden waarmee we tijdens de lessen gaan oefenen om goed te leren samenwerken. Ook de posters 'Genummerde Hoofden' en 'Denken-Delen-Uitwisselen' hangen in de klas. Op deze posters staan samenwerkvormen die we gaan gebruiken als we vragen moeten beantwoorden met een maatje of het team."

2. Vooruitblik. "Straks gaat ieder team een teamnaam verzinnen. Maar eerst gaan we een spel spelen. Dat spel heeft te maken met de samenwerkvaardigheid 'Help elkaar' die we deze week met elkaar gaan oefenen."

tip

Hang een wasknijper aan de poster 'Hoe werken we samen' bij de samenwerkvaardigheid 'Help elkaar' zodat deze regel goed zichtbaar is voor de leerlingen.

"Tijdens dit spel moet je goed overleggen en samenwerken met het team. Ik ga er goed op letten of elk team elkaar goed helpt."

Speel Brain Game nr. 10 (Wat hoor ik toch?).

tijd

5 minuten

TEAMNAAM EN TEAMLIJST

Doel: De leerlingen voelen zich een team.

1. Uitleg. "Om een teamnaam te bedenken moet je je teamleden beter leren kennen. Natuurlijk weten we al veel van elkaar, maar ook een heleboel niet. Ik ben bijvoorbeeld heel nieuwsgierig naar hoe je vakantie/weekend is geweest. Misschien ben je ergens geweest of misschien ben je thuisgebleven. Ik ben ook nieuwsgierig naar wát je hebt gedaan."

→

Schrijf de volgende onderwerpen op het bord: waar ben je geweest, wat heb je gedaan, met wie heb je gespeeld, wat heb je gegeten in de vakantie/het weekend. Laat de leerlingen de vragen eventueel aanvullen. "Straks ga je in je team deze vragen bespreken. Maar voordat

	we dat doen spreken we eerst een regel af voor het overleggen in teams: we praten met onze overlegstem. Hoe denk je dat een overlegstem klinkt?"
uitleg DDU	Vertel de leerlingen dat ze gaan overleggen volgens de 'Denken-Delen-Uitwisselen' (DDU) samenwerkvorm. Wijs de ook poster aan.
DDU	Zet vanaf nu steeds de gebaren in voor DDU: eerst de wijsvinger naar zijkant hoofd als teken voor het zelf nadenken en kort daarna de wijs-en middelvinger gekruist als teken voor het delen met een maatje. Geef de leerlingen kort de tijd zelf om eerst zelf na te denken, vervolgens te overleggen met hun maatje en geef daarna een paar korte beurten. "Een overlegstem is een zachte stem: alleen je maatje en team kunnen je stem dan horen, maar de rest van de klas niet. We spreken af dat we altijd om de beurt praten."
tip	<i>Ter verduidelijking kan de poster 'Stemthermometer' worden opgehangen in de klas. Deze is te vinden op de website.</i> 2. Opdracht. Deel de teamposter uit (A3-blad met cirkels). "Het blad dat ik net uitgedeeld heb is jullie teamposter. De grote cirkel in het midden is de teamcirkel en elk teamlid heeft een eigen kleine cirkel. Misschien heb je wel allemaal een keer gezwommen in de vakantie/het weekend en dan schrijf je straks 'zwemmen' in de teamcirkel. Als er iets is wat alleen jij gedaan hebt en je teamleden niet, dan schrijf je dat in je eigen cirkel. Dan kunnen we nu van start met het bespreken van de vragen die op het bord staan. Overleg in je team wie er gaat beginnen met het vertellen over de vakantie/het weekend. Zorg dat iedereen aan de beurt komt. Als iedereen de beurt heeft gehad ga je nadenken, overleggen en de teamposter invullen." Geef de leerlingen tijd om te overleggen en de teamposter in te vullen.
tip tijd	<i>Kijk of de opdracht goed begrepen wordt en stuur bij als dat nodig is.</i> <u>10 minuten</u>
	3. Bepalen van de teamnaam. Deel een dubbelgevouwen A4 uit. "Het blad wat ik net uitgedeeld heb wordt straks het naambordje van jullie team. Kijk nu eens naar wat je in de teamcirkel hebt staan. Is er iets wat jullie allemaal hetzelfde gedaan hebben in de vakantie/het weekend? Gebruik dat voor het bedenken van je teamnaam. Jullie teamnaam moet een naam zijn met iets dat iedereen van het team leuk vindt. Als er niet één ding is, dan lukt het vast om twee dingen aan elkaar te plakken. Als de helft van het team heeft gezwommen en de andere helft heeft geknutseld, dan kan jullie team de naam de 'zwemknutselaars' krijgen. Overleg in je team met je overlegstem welke teamnaam het beste bij jullie past." Geef de teams de tijd om een naam te bedenken.
tijd	<u>5 minuten</u> "Ik ben erg benieuwd welke namen er gekozen zijn." Geef van elk team een leerling de beurt om de naam te vertellen en hoe ze daarop gekomen zijn, waardeer de originaliteit en of het een echte teamnaam is. Laat een teamlid de teamnaam op de poster schrijven en hang de posters na de les op in het lokaal. De teamnaam wordt ook op het naambordje geschreven en kan op de teamtafel blijven staan of op de teambak geplakt worden. Mochten de posters en naambordjes niet helemaal klaar zijn, geef dan de mogelijkheid deze op een later moment af te maken.
tijd	<u>5 minuten</u> 4. Uitleg teamlijst, schrijver van de dag en yell. Deel de teamlijsten uit. "Het blad dat ik aan elk team heb uitgedeeld is jullie teamlijst. Zet eerst jullie teamnaam erop." Geef tijd voor het schrijven. "Op de teamlijst zie je dezelfde samenwerkvaardigheden staan als op de poster 'Hoe werken we samen?'. Vandaag werken we aan de samenwerkvaardigheid 'Help elkaar'. Elke keer als ik zie dat een team elkaar goed helpt, dan krijgt dat team van mij punten. Als ik zie dat een team een andere samenwerkvaardigheid goed gebruikt, dan krijg je daar ook punten voor. Als jouw team punten krijgt dan schrijf je die direct op de lijst. Elke les mag iemand anders van het team de punten op de lijst schrijven. De schrijver krijgt van mij het kaartje met daarop 'schrijver' en diegene is dan 'schrijver van de dag'".

/// **Bepaal per team wie de schrijver van de dag wordt en geef die leerling het kaartje 'schrijver'.** "Elk team krijgt van mij nu 10 punten voor 'Maak de opdracht af' omdat het elk team gelukt is een echte teamnaam te bedenken. Aan het einde van elke les gaan we de punten optellen en aan het einde van les 5 gaan we kijken welk team de meeste punten heeft verdiend. Dit team is dan het 'team van de week'. Het 'team van de week' mag samen met mij overleggen welke beloning ze gaan kiezen. Het team van de week kiest ook of de beloning alleen voor henzelf is of voor de hele groep. Een beloning kan zijn dat je met je team als eerste naar buiten mag, schrijven met een mooie pen of een kwartier speeltijd voor de hele groep." **Het behalen van punten (///) en/of successen kan gevierd worden met een yell. Laat elk team een yell kiezen van de 'yell en juich poster' die in de klas hangt of laat het team een eigen yell bedenken.**

tijd 5 minuten

VOORSPELLEN

Doel: De leerlingen kunnen het verhaal voorspellen op basis van de titel en de afbeeldingen.

1. Uitleg. Deel de leesboeken uit. "De titel van het boek dat je hebt gekregen is 'Kaat Piraat'. Zo meteen mag je het boek goed bekijken en dan kunnen we al een beetje bedenken waar het boek over gaat. Lees straks ook het stukje tekst op de achterkant."

DDU 2. Opdracht. Geef de leerlingen de tijd voor het bekijken van het boek, nadenken en overleggen met hun maatje. Geef een paar leerlingen de beurt.

tijd 5 minuten

"Dit boek gaat over Kaat, ze wil graag piraat spelen met Saar, Tom en Rik. Maar Tom zegt dat meisjes geen piraat kunnen zijn. Waarom zou Tom vinden dat meisjes geen piraat kunnen zijn? Denk eerst zelf na en overleg daarna met je maatje."

DDU Geef leerlingen de tijd om te overleggen. Geef een paar leerlingen de beurt en stimuleer het geven van een compleet antwoord en waardeer het met punten.

/// "Misschien vindt Tom wel dat meisjes niet stoer genoeg zijn om piraat te kunnen spelen. Als we het verhaal gaan lezen komen we er vanzelf achter of dit klopt."

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen vertellen wat ze van de eerste drie woorden weten of waar ze de woorden mee associëren.

tip *Schrijf de woorden van de week voor de les alvast op de woordmuur.*

1. Uitleg. "Bij elk boek dat we gaan lezen horen woorden van de week. Dat zijn moeilijke woorden die voorkomen in het boek en waar je soms de betekenis niet van weet. De woorden van de week zijn belangrijk om het verhaal goed te kunnen begrijpen. Elke week oefenen we negen nieuwe woorden. Straks bespreken we de eerste drie woorden van de week. Deze drie woorden staan op de bladzijden die we vandaag gaan lezen. Maar eerst gaan we alle woorden van de week lezen."

2. Laat de pagina van het digibordschema les 1 'Woorden van de week' zien op het bord.

Lees alle woorden voor en lees daarna de woorden hardop met de groep.

tip *Print alle woorden van de week op een A3 en hang het goed zichtbaar op voor in de klas. De woorden van de week kunnen ook met een passend plaatje los uitgeprint en opgehangen worden, zo ontstaat er een visuele woordmuur.*

3. Laat de leerlingen hun werkschrift uit de teambak pakken en even doorbladeren. Vertel dat de woorden van de week voorin het werkschrift staan. Ook staan er 'klaaropdrachten' in die de leerlingen kunnen maken als ze na een opdracht tijd over hebben. Deze klaaropdrachten hoeven niet af te zijn aan het eind van de week. Op bladzijde 3 bovenaan kunnen de klaaropdrachten die helemaal klaar zijn worden afgevinkt.

4. Woordmuur. "De eerste drie woorden van de week gaan we samen bespreken. Straks denk je eerst zelf even na en daarna overleg je met je maatje. Na het overleggen schrijf ik jullie antwoorden op de woordmuur die in de klas hangt. De woordmuur helpt je de betekenis van de woorden beter te onthouden. Als je de betekenis van een woord van de week niet meer

DDU
///

weet kun je altijd op de woordmuur kijken. Het eerste woord dat we bespreken is 'het buurmeisje'. Ik weet wat een meisje is. Maar wat betekent 'buur'? Wat denken jullie?"

Geef de leerlingen de mogelijkheid om eerst zelf na te denken en daarna uit te wisselen met het maatje. Waardeer actief luistergedrag met 10 punten voor het team.

"Ik hoor dat jullie ook denken dat 'buur' te maken heeft met 'buren'. Dat zijn mensen die naast je wonen. Een buurmeisje is dus een meisje dat naast je woont. Dat ga ik op de woordmuur schrijven. Tijdens het lezen moeten we goed opletten of dit ook echt klopt. De andere twee woorden zijn: 'tennissen' en 'de schaduw'. Bespreek met je maatje wat je weet van deze twee woorden. Luister actief naar de ander zodat je goed hoort wat je maatje zegt, want straks geef ik een beurt en dan moet jij misschien vertellen wat jullie besproken hebben." **Geef tijd voor overleg over de woorden en bepaal via het trekken van een lollystokje wie een beurt krijgt. Waardeer (ook bij een fout antwoord) als de leerling goed weergeeft wat besproken is en leg uit dat de punten verdiend zijn omdat ze elkaar goed hebben geholpen. Noteer de goede suggesties op de woordmuur.**

///
→

5. Modeling. Als meerdere leerlingen deze vraag niet kunnen beantwoorden, doe het dan nog even kort voor.

VOORLEZEN

Doel: De leerlingen worden gestimuleerd in hun fantasie- en inbeeldingsvermogen en de leesmotivatie wordt vergroot.

N.B. tijdens het voorlezen kan ervoor gekozen worden om de leerlingen stil mee te laten lezen.

1. Voorlezen. Lees bladzijde 4 t/m 7 voor.

AFRONDING

1. Terugblik. "Wat hebben we vandaag veel gedaan. We hebben namen voor onze teams bedacht, we weten hoe we teampunten kunnen verdienen en hoe we goed samen kunnen werken. Ook hebben we kennisgemaakt met Kaat Piraat en haar vrienden, we hebben een voorspelling gedaan en ik heb een stuk voorgelezen. De woorden van de week hebben we besproken en op de woordmuur geschreven. Ik ga zo vertellen wat we de volgende keer gaan doen, maar eerst gaan we kijken hoeveel punten elk team verdiend heeft."

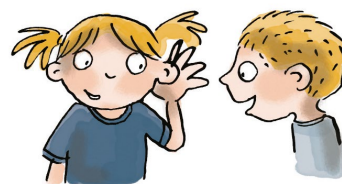
DDU
///

2. Punten tellen. "We gaan kijken hoeveel punten elk team heeft verdiend. Tel de punten bij elkaar op en bedenk wat er vandaag goed ging als je denkt aan het samenwerken met het team." **Geef tijd voor overleg en geef daarna willekeurige beurten en waardeer het antwoord met punten.** "Deze punten hebben jullie verdiend omdat je goed hebt samengewerkt: jullie hebben goed naar elkaar geluisterd en elkaar goed geholpen bij het bedenken van een teamnaam." **Vier het resultaat met een yell.**

3. Vooruitblik. "In de volgende les gaan we verder lezen in 'Kaat Piraat'. We gaan ook leren hoe je een deel van een verhaal kunt samenvatten en we gaan de samenwerkingvaardigheid 'Luister actief' oefenen."

Les 2

- Samenwerk-
vaardigheid:** - Luister actief.
- Lesdoel:** - De leerlingen kunnen een deel van de tekst samenvatten.
- Materialen:**
- Kaat Piraat, blz. 8 t/m 11
  - Brain Game nr. 1
  - werkschrift, klaaropdracht les 2
  - picto's

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

- 1. Terugblik.** "Eerst kiezen we een iemand van het team die vandaag de 'schrijver van de dag' is. De schrijver van de vorige les mag het kaartje aan de nieuwe schrijver van de dag geven. We hebben de vorige keer het boek bekeken, een voorspelling gedaan en een stuk uit het boek gelezen. Ook hebben we geoefend met de samenwerkvorm 'Denken-Delen-Uitwisselen' en de samenwerkvaardigheid 'Help elkaar'."
- 2. Vooruitblik.** "Vandaag gaan we verder lezen in het boek 'Kaat Piraat'. We leren hoe we een deel van een verhaal kunnen samenvatten. We oefenen de nieuwe samenwerkvorm 'Genummerde Hoofden' maar eerst gaan we oefenen met de samenwerkvaardigheid 'Luister actief'."

SAMENWERKEN: ACTIEF LUISTEREN

- 1. Uitleg.** "Straks ga je eerst zelf nadenken over het antwoord op mijn vraag, daarna ga je dit delen met je maatje. Ik trek straks een lollystokje en dus iedereen kan de beurt krijgen. Mijn vraag is de volgende: We gaan vandaag oefenen met actief luisteren. Op de samenwerkposter zie je tips staan. Hoe ziet actief luisteren eruit en hoe klinkt dat?"
- DDU** **Geef de maatjes tijd om eerst zelf na te denken, te overleggen en geef dan willekeurig een beurt (lollystokje).** "Actief luisteren houdt in dat je naar elkaar kijkt, naar elkaar luistert en niet door de ander heen praat." **Laat het 'Luister actief'-gebaar zien: maak met de rechterhand een letter L met duim en wijsvinger. Vertel dat dit gebaar betekent dat de leerlingen zo snel mogelijk in de actieve luisterhouding moeten gaan zitten.**
- gebaar** **Indien de groep niet goed weet hoe actief luisteren eruitziet, doe het voor.**
- ///** "Elke keer als ik zie dat jullie goed naar elkaar luisteren, elkaar aankijken en niet door elkaar praten dan krijg je punten voor goed samenwerken. Alle teams krijgen nu 10 punten omdat ik zag dat jullie tijdens het overleg actief luisterden naar elkaar."
- N.B. geef in het begin steeds punten als je het gedrag ziet bij de leerlingen totdat het een routine is geworden.**
- tip** *Verplaats de wasknijper aan de poster 'Hoe werken we samen' naar de samenwerkvaardigheid 'Luister actief' zodat deze regel goed zichtbaar is voor de leerlingen.*
- Speel Brain Game nr. 1: 'Let op het Actief Luisteren-gebaar!'**

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen vertellen wat ze van de middelste drie woorden weten of waar ze de woorden mee associëren.

- 1. Lees de woorden voor en lees daarna de woorden hardop met de groep.**
- 2. Woordmuur.** "Vandaag gaan we kijken wat we van de middelste drie woorden weten. Bespreek met je maatje wat je weet van deze drie woorden. Luister actief naar de ander zodat je goed hoort wat je maatje zegt, want straks geef ik een beurt en dan moet jij misschien vertellen wat jullie besproken hebben."
- tip** *Herhaal en model de stappen en gebaren van DDU.*

DDU
///

→

Geef tijd voor overleg over (één van) de woorden en bepaal via het trekken van een lollystokje wie een beurt krijgt. Waardeer (ook bij een fout antwoord) als de leerling goed weergeeft wat besproken is en leg uit dat de punten verdiend zijn omdat ze elkaar goed hebben geholpen. Noteer de suggesties op de woordmuur.

3. Modeling. Als meerdere leerlingen deze vraag niet kunnen beantwoorden, doe het dan nog even kort voor.

SAMENVATTEN: WIE, WAT, WAAR, BEGIN, AFLOOP EN PROBLEEM

Doel: De leerlingen kunnen een deel van de tekst samenvatten.

N.B. voor het oefenen met samenvatten wordt in deze les het picto 'oplossing' niet ingezet.

1. Uitleg. Laat de poster 'Verhaal nabespreken' zien op het digibord (website Success for All/algemene materialen/poster: verhaalkaart nabespreken-met wat).

"Om goed te begrijpen waar een verhaal over gaat is het handig soms even stil te staan bij wat je al gelezen hebt. Kijk maar eens naar de poster op het bord. Hier staan vragen op die je kunt gebruiken om een stuk tekst in het kort terug te vertellen."

Lees alle onderdelen van de poster voor. "Hoe meer van deze vragen je kunt beantwoorden, hoe beter je weet waar het verhaal over gaat. Als je de vragen die op de poster staan hebt beantwoord, dan heb je een stuk tekst samengevat. Samenvatten betekent dat je de belangrijkste dingen uit het verhaal in het kort terug vertelt. Straks krijgt ieder team van mij een strookje papier waar een vraag van de poster op staat. Het strookje papier met daarop een tekeningetje en een vraag noem je een picto."

Deel de picto's uit; wie/wat/waar/begin/afloop/probleem.

"Ik lees straks een stuk uit het boek voor en jullie moeten tijdens het voorlezen heel goed luisteren of je het antwoord op jullie teamvraag hoort. Als jullie team het picto met het jongetje heeft, dan moeten jullie tijdens het voorlezen goed luisteren over 'wie' het in het verhaal gaat. Onthoud dan goed de namen van alle personen die voorkomen in het verhaal."

Bespreek kort alle picto's en lees daarna blz. 8 t/m 11 voor.

2. Modeling. Model tijdens het voorlezen welke aanwijzingen je hebt gevonden in de tekst om antwoord te kunnen geven op de picto's. Bijvoorbeeld met de vraag: 'wie?'.

Op bladzijde 8, de eerste zin staat: 'Pap rijdt de oprit op.'

"Hé, ik lees net het woord 'pap', dit is een persoon die voorkomt in het verhaal. Pap hoort bij het picto 'wie'. Het team met het picto 'wie' moet het woord 'pap' goed onthouden."

Model ook aanwijzingen voor de andere picto's tijdens het voorlezen. Doe dit steeds hardop denkend voor.

3. Opdracht. "Ik heb voorgelezen en jullie hebben goed geluisterd of je het antwoord op de teamvraag hebt gehoord. Je gaat straks met je team bespreken of je allemaal hetzelfde antwoord op de vraag hebt gevonden. Kijk eens naar de poster 'Genummerde Hoofden'. Daar staat op hoe je met het team gaat overleggen. Elk teamlid krijgt van mij een nummer. Dit nummer moet je goed onthouden. Dit is de eerste stap van de poster."

Geef alle teamleden van de teams een nummer 1 t/m 4.

"Nu je je nummer weet ga je eerst zelf nadenken over het antwoord op de teamvraag. Dit is de tweede stap van de poster. Kijk nog even naar het picto en bedenk het antwoord op de teamvraag in je hoofd." **Geef de leerlingen de tijd om na te denken. Wijs met de wijsvinger naar de zijkant hoofd als teken voor het zelf nadenken.**

"Nu gaan we de derde stap van de poster doen. Jullie gaan overleggen met het hele team.

Doe straks de hoofden bij elkaar zodat iedereen actief meedoet en elkaar goed kan horen.

Laat elk nummer aan de beurt komen met het kort vertellen van het antwoord. Gebruik je overlegstem en praat niet door elkaar. Als iedereen van het team aan de beurt is geweest, gaan jullie overleggen. Zorg ervoor dat jullie een teamantwoord hebben en dat iedereen het antwoord weet."

Laat de leerlingen met elkaar overleggen en komen tot een teamantwoord.

5 minuten

uitleg GH

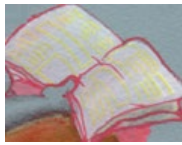
tijd

	<p>4. Uitwisselen met de groep. Zet op het digibord de ‘Verhaalkaart’ klaar (website Success for All/algemene materialen/lesmateriaal: verhaalkaart-met wat). “Op het bord zie je de verhaalkaart staan met de vragen van de picto’s. Hier schrijf ik de teamantwoorden in het kort op. Zo maken we samen een samenvatting van het verhaal. Jullie hebben met je team overlegd en we gaan nu het antwoord op de vraag horen van elk team.”</p>
GH →	<p>Kies een nummer voor de beurt. Laat degene kort het teamantwoord weergeven. Stimuleer het geven van een compleet antwoord. Schrijf het antwoord op de verhaalkaart op het bord.</p> <p>5. Samenvatten. Als ieder team een antwoord heeft gegeven en de antwoorden op de verhaalkaart geschreven zijn, vat dan de hele tekst nog een keer kort samen. Vier het resultaat met een groepsyell.</p>
tip ///	<p><i>Zie handleiding: ‘Antwoorden bij de picto’s’.</i></p> <p>Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.</p>
tijd klaar	<p><u>15 minuten</u></p> <p>werkschrift, klaaropdracht les 2</p>

AFRONDING

	<p>1. Terugblik. “Vandaag hebben we geleerd hoe we met de picto’s en samen met de teams een deel van een verhaal kunnen samenvatten. We hebben ook geoefend met actief luisteren en je weet nu welk gebaar daarbij hoort. Ik ga zo vertellen wat we in de volgende les gaan doen, maar eerst gaan we kijken hoeveel punten elk team verdiend heeft.”</p>
tip	<p><i>Als er problemen waren tijdens het samenwerken, is het goed om daar aandacht aan te besteden en met elkaar oplossingen voor te bedenken (zie Gebruikswijzer Success for All).</i></p>
///	<p>2. Punten tellen. “We gaan kijken hoeveel punten elk team heeft verdiend. Tel de punten bij elkaar op en bedenk wat er vandaag goed ging in het team als je denkt aan het samenwerken.”</p> <p>Geef tijd voor overleg en geef daarna willekeurige beurten en waardeer het antwoord met punten. “Deze punten hebben jullie verdiend omdat je goed hebt samengewerkt: jullie hebben goed naar elkaar geluisterd en elkaar goed geholpen bij het beantwoorden van de teamvraag bij het samenvatten.” Vier het resultaat met een yell.</p>
	<p>3. Vooruitblik. “In de volgende les gaan we wat we kunnen doen als we een moeilijk woord tegenkomen dat we niet kunnen lezen. Het hoofdstuk dat we de volgende keer gaan lezen heet ‘De wedstrijd’, waar zal dat verhaal over gaan? Ik zie op het plaatje daarnaast dat de jongens bij elkaar staan en de meisjes ook. Ik weet het; dat wordt vast een wedstrijd tussen de jongens en de meisjes!”</p>

Les 3

- Samenwerk-
vaardigheid:** - Leg je idee uit (en stel vragen).
- Lesdoel:** - De leerlingen kennen de betekenis van de woorden van de week.
- De leerlingen weten wat ze moeten doen als ze een woord niet kunnen lezen.
- De leerlingen gebruiken bij het beantwoorden van vragen complete zinnen.
- Materialen:** - Kaat Piraat, blz. 12 t/m 17
- werkschrift, klaaropdracht les 3

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

- 1. Terugblik.** “Vandaag gaan we verder lezen in het boek ‘Kaat Piraat’. In de vorige les hebben we gezien dat het hoofdstuk ‘De wedstrijd’ heet. Ik heb naar de plaatjes gekeken en dacht toen dat het vast een wedstrijdje tussen de jongens en de meisjes zou gaan worden.”
- 2. Vooruitblik.** “We lezen vandaag het hoofdstuk uit, dus straks weten we of ik het goed voorspeld heb. We gaan tijdens deze les leren wat we kunnen doen als we een moeilijk woord niet kunnen lezen. Maar eerst gaan we oefenen hoe we op een goede manier een idee aan elkaar kunnen vertellen.

SAMENWERKEN: LEG JE IDEE UIT (EN STEL VRAGEN)

- 1. Uitleg.** “In de vorige les hebben we geoefend met de samenwerkvorm Genummerde Hoofden en jullie hebben van mij allemaal een nummer gekregen dat je goed moet onthouden.” **Herhaal de stappen van ‘Genummerde Hoofden’.**
- “Luister naar de zinnen die ik straks voorlees en denk na het voorlezen na over de vraag: Waar gaan de kinderen straks een wedstrijdje over houden?”
- Lees blz. 12, de eerste 5 regels voor (van ‘Meisjes kunnen’ tot ‘Bewijs dat maar, zegt Tom’).**
- GH** “Denk eerst zelf na, daarna vertelt elk teamlid zijn idee aan het team en bedenk dan als team één antwoord. Iedereen moet dat antwoord goed kunnen vertellen.”
- Geef de teams tijd om na te denken, te overleggen en geef beurten door een nummer te noemen. Ondersteun het met de gebaren.**
- ///** **Geef punten voor ‘leg je idee uit’ (het antwoord dat het team bedacht heeft) en geef aan waarom een team de punten verdiend heeft (voor leg je idee uit en actief luisteren).**
- tip** *Antwoord: De kinderen houden een wedstrijdje over wie is de beste piraat is.*
- “Nu weten we ook dat het inderdaad een wedstrijdje tussen de jongens en de meisjes is. Mijn voorspelling klopte! Als je moet overleggen wat jullie teamantwoord is dan moet je aan het team goed je ideeën uitleggen, daar hebben jullie nu mee geoefend.”
- tip** *Verplaats de wasknijper aan de poster ‘Hoe werken we samen’ naar de samenwerkvaardigheid ‘Leg je idee uit en stel vragen’ zodat deze regel goed zichtbaar is voor de leerlingen.*

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen vertellen wat ze van de laatste drie woorden weten of waar ze de woorden mee associëren.

- 1. Lees de woorden voor en lees daarna de woorden hardop met de groep.**
- 2. Woordmuur.** “Vandaag gaan we kijken wat we van de laatste drie woorden weten. Bespreek met je maatje wat je weet van deze drie woorden. Luister actief naar de ander en help elkaar zodat je straks beiden weet wat jullie antwoord is. Straks geef ik een beurt en dan moet jij misschien vertellen wat jullie besproken hebben.”
- tip** *Herhaal en model de stappen en gebaren van het DDU.*
- DDU** **Geef tijd voor overleg over (één van) de woorden en bepaal via het trekken van een lollystokje wie een beurt krijgt. Waardeer (ook bij een fout antwoord) als de leerling goed weergeeft wat besproken is en leg uit dat de punten verdiend zijn omdat ze elkaar goed hebben geholpen.**
- ///**

Noteer de suggesties op de woordmuur.

3. Modeling. Als meerdere leerlingen deze vraag niet kunnen beantwoorden, doe het dan nog even kort voor.

LEZEN EN VERHELDEREN: MEMO EN SPIEBRIEF 'VERHELDEREN'

Doel: De leerlingen weten wat ze moeten doen als ze een woord niet kunnen lezen.

uitleg
spiekbrieven
zoemen

1. Modeling. "Vandaag gaan we bladzijde 12 tot en met 17 lezen. We leren wat we kunnen doen als we een woord tegenkomen dat we niet goed kunnen lezen. Het is jammer als je een woord niet kunt lezen, want daardoor begrijp je minder goed wat je leest. Let maar eens op wat ik doe als ik een moeilijk woord tegenkom." **Lees bladzijde 12 tot 'schieten' en lees dit woord hikkend voor. Laat de leerlingen stil meelezen.** "Hé, dit is een woord dat ik moeilijk vind om te lezen. Wat moet ik nu doen? Ik pak een memo en plak die bij het woord. Gelukkig heb ik ook een hulpje, mijn spiekbrieven 'Verhelderen'." **Laat de leerlingen de spiekbrieven uit de teambak pakken.** "Op de spiekbrieven staan allemaal tips. Ik ga even kijken wat er op de roze kant staat." **Lees alle onderdelen van de spiekbrieven voor.** Hmmm, het woord zoemend lezen. Dat kan ik wel. 'Schiiieeteeen. *Schieten*.' Oh, het is schieten. Dat is logisch, want de zin is: 'Een bal in het doel schieten'. Dat is wat je doet met een bal. Nu weet ik wat er staat, ik heb het woord verhelderd. Ik haal de memo weer weg en ga verder met lezen." **Lees bladzijde 13 en 14 voor en model ook nog andere woorden die mogelijk lastig zijn voor de leerlingen om te lezen.**

2. Zelfstandig lezen: bladzijde 16 en 17. "Lees deze bladzijden zelf en elke keer als je een woord niet kan lezen dan stop je, plak je een memo bij het woord en kijk je op de spiekbrieven hoe je het woord kunt verhelderen. Als je een moeilijk woord verhelderd hebt, haal je de memo weg. Lukt het niet om het woord te verhelderen, dan laat je de memo in het boek zitten. Zodra je klaar bent met lezen pak je het werkschrift en mag je de klaaropdracht van les 3 gaan maken."

tijd
klaar

15 minuten

werkschrift, klaaropdracht les 3

3. Terugblik. "Ik heb bij de teams (*noem de namen van de teams*) gezien dat ze geconcentreerd aan het lezen waren en de memo's plakten op woorden die ze niet kennen. Deze teams krijgen van mij punten."

///

CORRECTE EN COMPLETE ZINNEN

Doel: De leerlingen weten dat ze een deel van de vraag moeten herhalen in het antwoord.

DDU
///

1. Uitleg. "We gaan leren hoe je antwoord kan geven op een vraag door een complete en mooie zin te maken. Het eerste wat we leren is dat we bij een antwoord geven altijd een deel van de vraag moet herhalen. Als iemand aan mij vraagt 'Hoe heet jij?' dan kan ik zeggen (*noem je naam*), maar een antwoord is pas compleet als ik ook een deel van de vraag herhaal. Mijn antwoord is dan: 'Ik heet .....'. Het herhalen van een deel van de vraag gaan we nu oefenen. We hebben al veel gelezen in het boek 'Kaat Piraat' en we weten dat de kinderen een wedstrijd houden om te kijken wie de beste piraat is. Wat was de eerste proef die de kinderen deden? Denk eerst zelf na en overleg dan met je maatje en probeer een mooie zin van je antwoord te maken." **DDU en geef willekeurig een beurt. Bespreek samen met de leerlingen of dit een complete zin is. Waardeer het met punten.** "Ik hoor allemaal goede antwoorden. Een complete en mooie zin begint met het herhalen van een deel van de vraag, dus ons antwoord is: 'De eerste proef die de kinderen deden was vechten met een zwaard'."

Als de leerlingen nog veel moeite hebben met het juist formuleren van complete antwoorden, model het dan regelmatig.

AFRONDING

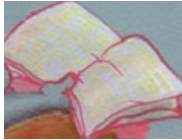
1. Terugblik. "Vandaag hebben we geoefend met het verhelderen van lastige woorden. We hebben de spiekbrieven gebruikt waar allemaal tips op staan. Ik ga zo vertellen wat we in de volgende les gaan doen, maar eerst gaan we kijken hoeveel punten elk team verdiend heeft."

///

2. Punten tellen. “Ik ga zo vertellen wat we de volgende keer gaan doen, maar eerst gaan we kijken hoeveel punten elk team verdiend heeft. Tel de punten bij elkaar op en bedenk wat er vandaag goed ging in het team als je denkt aan het samenwerken.” **Geef willekeurige beurten en waardeer het antwoord met punten.** “Deze punten hebben jullie verdiend omdat je goed hebt samengewerkt: jullie hebben goed naar elkaar geluisterd en je hebt elkaar uit laten spreken.”

3. Vooruitblik. “Ik heb gezien dat jullie bijna alle memo’s hebt kunnen verhelderen. Maar een aantal niet. De volgende keer ga ik jullie vertellen hoe je maatje en je team je daarbij kan helpen. Het hoofdstuk dat we in de volgende les gaan lezen heet ‘Gevaar!’, waar zal dat dan over gaan? Ik zie op het plaatje daarnaast dat er een touw hangt aan een tak, dat lijkt me inderdaad gevaarlijk! De volgende keer weten we waarom dat touw daar hangt, want dan gaan we het hoofdstuk lezen.”

Les 4

- Samenwerk-
vaardigheid:** - Iedereen doet mee.
- Lesdoel:** - De leerlingen kunnen woorden verhelderen en helpen hun maatje/team door het geven van tips.
- Materialen:** - Kaat Piraat, blz. 18 t/m 23
- werkschrift, klaaropdracht les 4
- leeslogboekjes (facultatief)

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

1. Terugblik. "Vandaag gaan we verder lezen in het boek 'Kaat Piraat'. De vorige keer hebben we gezien dat het nieuwe hoofdstuk 'Gevaar!' heet en ik dacht dat het met het touw aan de boom te maken heeft. We hebben geleerd hoe we woorden kunnen verhelderen met behulp van de spiekbrief 'Verhelderen'. We hebben 'schieten' zoemend gelezen en daarna wisten we wat er stond."

2. Vooruitblik. "Vandaag gaan we leren hoe we ervoor zorgen dat iedereen meedoet als we samenwerken in het team. We laten zien hoe we goed naar elkaar moeten luisteren en hoe we onze ideeën kunnen vertellen. Ook leren we hoe we woorden kunnen verhelderen met je maatje en je team."

SAMENWERKEN: IEDEREEN DOET MEE

GH
///
tijd

1. Uitleg. "In de vorige lessen hebben we de woorden van de week gelezen en besproken. Vandaag gaan we kijken of we de betekenissen van de woorden nu goed weten. Bespreek met je team nog een keer alle woorden van de week. Overleg met je team en bedenk dan als team het antwoord. Iedereen in het team moet dat antwoord weten en goed kunnen vertellen."

Geef de teams tijd om te overleggen en geef dan een nummers de beurt. Geef feedback op het overleggen en punten voor het samenwerken.

5 minuten

"Jullie hebben nu goed geoefend met 'Iedereen doet mee'. Kijk maar eens op de poster. Daar staat: Iedereen is belangrijk. Je kunt altijd iets doen om je team te helpen, ook als je het antwoord niet weet. Vandaag ga ik daar extra opletten en jullie kunnen vandaag ook punten verdienen voor deze samenwerkvaardigheid."

tip

Verplaats de wasknijper aan de poster 'Hoe werken we samen' naar de samenwerkvaardigheid 'Iedereen doet mee' zodat deze regel goed zichtbaar is voor de leerlingen.

LEZEN EN VERHELDEREN MET MAATJE

Doel: De leerlingen kunnen woorden verhelderen en helpen hun maatje door het geven van tips.

DDU
///

1. Uitleg. "In de vorige les hebben we geleerd wat je moet doen als je woord niet kan lezen of de betekenis niet weet. Ik doe het nog een keer voor, luister en kijk goed mee. Ik ga bladzijde 18 lezen en elke keer als ik een woord niet kan lezen of de betekenis niet weet dan stop ik."

Lees bladzijde 18 tot een woord waarmee de leerlingen moeite kunnen hebben hikkend voor. "Ik moet stoppen met lezen, een memo plakken bij het woord en op de roze kant van mijn spiekbrief kijken wat ik kan doen om het woord te verhelderen. Welke tip van de spiekbrief kan mij nu het beste helpen? Kijk allemaal op jullie spiekbrief en overleg met je maatje welke tip mij het beste kan helpen." **DDU. Geef willekeurig een beurt. Pas de suggestie toe en kijk samen met de leerlingen of dit een goede tip is. Waardeer het met punten. Lees bladzijde 18 verder voor en model ook nog andere woorden.**

2. Opdracht: zelfstandig lezen van bladzijde 19 t/m 23.

"Je gaat nu eerst deze bladzijden en elke keer als je een lastig woord leest dan stop je, plak je een memo bij het woord en kijk je op de spiekbrief hoe je het woord kunt verhelderen. Als je

het woord verhelderd hebt haal de memo weg, kun je het woord nog niet lezen dan laat je de memo bij het woord staan. Als je klaar bent met lezen dan ga je in je werkschrift klaaropdracht 4 maken. Je mag ook de andere klaaropdrachten afmaken.”

tijd 15 minuten

klaar werkschrift, klaaropdracht les 4

3. Modeling verhelderen met maatje. “Jullie hebben net gelezen en je hebt zelf geoefend met het verhelderen van woorden. Ik ga jullie nu laten zien hoe ik samen met mijn maatje de woorden die één van ons niet kent ga verhelderen. Het is me niet gelukt om een woord onderaan bladzijde 20 te verhelderen.” **Kies een leerling als maatje.** “Hé (*naam leerling*), ik zie dat jij ook een memo geplakt hebt bij dit woord.” **Wijs bij de leerling in het boek het woord ‘gehoopt’ aan.** “Weet jij wat daar staat?” **Laat je maatje het woord ‘gehoopt’ zoemend lezen en doe dat daarna zelf ook.** “Oh, ik wist het eerst ook niet, maar nu weet ik wel wat daar staat. Ik heb het zoemend gelezen en toen kon ik het wel lezen. Nu weten we allebei wat daar staat. Nu we het woord verhelderd hebben, mogen we de memo weer weghalen.”

Doe het eventueel nog een keer voor met een ander woord.

tip *De leerling die geholpen heeft kan als waardering een yell van de groep krijgen.*

“Als je met je maatje woorden gaat verhelderen dan zeg je het antwoord niet voor, maar je geeft een tip die op de spiekbrieven ‘Verhelderen’ staat. Zo help je je maatje!”

4. Verhelderen met maatje: bladzijde 19 t/m 23. “Ga samen met je maatje kijken bij welke woorden je net een memo geplakt hebt. Help elkaar bij het verhelderen van woorden zoals ik net samen met mijn maatje gedaan heb. Geef een tip, maar zeg het niet voor. Als je klaar bent, mag je samen met je maatje om de beurt een zin van bladzijde 23 hardop lezen uit ‘Kaat Piraat’. Dat samenlezen noemen we duolezen en daarbij gebruik je altijd je overlegstem.”

tip *Observeer of de maatjes goed overleggen, bijvoorbeeld of ze om de beurt praten. Stimuleer het gebruik van de spiekbrieven. Geef punten als de leerlingen elkaar tips geven.*

/// 10 minuten

klaar duolezen: met overlegstem om de beurt een zin van bladzijde 23 lezen.

/// **Geef complimenten en waardeer het samenwerken met punten en vier de punten met een yell.**

LEZEN EN VERHELDEREN MET TEAM/GROEP

Doel: De leerlingen kunnen andere teams helpen bij het verhelderen door het geven van tips.

1. Verhelderen team/groep: bladzijde 19 t/m 23.

“Jullie willen natuurlijk allemaal een superteam zijn. Dat kan alleen als je elkaar goed helpt. Bijvoorbeeld met het verhelderen van woorden waar nu nog steeds een memo bij staat. Dat zijn de lastige woorden die jij niet hebt kunnen verhelderen, ook niet samen met je maatje. Net zoals je maatje kunnen je teamleden ook een tip geven en vertellen hoe zij het woord kunnen lezen. Ga samen met je team de woorden met een memo bespreken. Help elkaar, praat om de beurt en gebruik je overlegstem. Ik let erop dat jullie goed naar elkaar luisteren, elkaar goede tips geven en jullie ideeën goed aan elkaar uitleggen. Als jullie klaar zijn met verhelderen van alle woorden dan ga je verder met de klaaropdracht van les 4 in je werkschrift.”

tijd 10 minuten

klaar werkschrift, klaaropdracht les 4

Bespreek met de groep kort de woorden van de teams die nog niet verhelderd zijn.

GH **Kies een nummer voor de beurt en laat elk team vertellen hoe het verhelderen met het team is gegaan. Team samenwerkvaardigheid bereikt: punten.**

FACULTATIEF: LEESPLEZIER → LOGBOEKJE EN BOEKENCLUB

Doel: De leerlingen lezen zonder fouten en haperingen, met expressie en gebruikmakend van leestekens.

uitleg **1. Logboekje.** “Om goed te leren lezen is het belangrijk dat je niet alleen op school maar ook thuis leest. Vanaf vandaag gaan we werken met een leeslogboekje. Als je thuis iets hebt gelezen, bijvoorbeeld een stukje uit een leesboek of uit een stripboek, dan kun je thuis een opdracht maken uit je leeslogboekje. Iedere week kun je kiezen uit twee opdrachten. Je moet

er altijd ééntje maken. Je krijgt vandaag het leeslogboekje mee naar huis. Nu gaan we samen alvast de opdracht voor volgende week bespreken.” **Deel de logboekjes uit, laat de leerlingen het even doorbladeren en bespreek de opdrachten van week 1.**

tijd

10 minuten

uitleg

boekenclub

2. Boekenclub. “Vanaf vandaag beginnen we ook met de boekenclub. Elke week mogen een aantal kinderen een stukje voorlezen uit een boek. Dat kan een boek zijn dat je thuis leest of een boek dat je leest op school. Ik ga jullie uitleggen hoe we dat gaan doen. Als je tijdens de boekenclub dag gaat voorlezen, dan lees je het stukje tekst dat je gekozen hebt eerst voor aan je teammaatjes. Als je klaar bent met het lezen, gaan zij jou tips en tops geven. Iedereen van het team vult daarvoor na het voorlezen een ‘Tips en Tops’ blad in.” **Laat op het digibord het ‘Tips en Tops’ blad zien (website Success for All/algemene materialen/lesmateriaal: Tips en Tops) en bespreek de onderdelen.** “Nu ga ik voordoen hoe het voorlezen en tips en tops geven de volgende keer gaat.” **Vraag wie van de leerlingen een klein stukje voor wil lezen.** “Ik heb goed geluisterd en zet een kruisje bij ‘Je leest zoals je praat’, want je hebt rustig en duidelijk gelezen. Ik zet ook een kruisje bij de tip: ‘Oefen met de moeilijke woorden’. Daarmee moet je nog oefenen. Nu heb ik je een tip en een top gegeven.”

3. Volgende week. “Wie van elk team wil de volgende week lezen? Overleg in je team wie van jullie dat volgende week gaat doen.”

→

Geef de tijd om te overleggen en noteer de namen van die leerlingen op het bord.

AFRONDING

1. Terugblik. “Vandaag hebben we geleerd hoe we woorden kunnen verhelderen met je maatje en je team. Ook zijn we begonnen met de boekenclub. Ik ga zo vertellen wat we in de volgende les gaan doen, maar eerst gaan we kijken hoeveel punten elk team verdiend heeft.”

2. Punten tellen. “We gaan kijken hoeveel punten elk team heeft verdiend. Tel de punten bij elkaar op en bedenk wat er vandaag goed ging in het team als je denkt aan het samenwerken.”

///

Geef tijd voor overleg en geef daarna willekeurige beurten en waardeer het antwoord met punten. “Deze punten hebben jullie verdiend omdat je goed hebt samengewerkt: jullie hebben goed naar elkaar geluisterd en elkaar goed geholpen bij het verhelderen van woorden.”

3. Vooruitblik. “De volgende keer gaan we ‘Kaat Piraat’ uitlezen en kijken we hoeveel punten elk team gehaald heeft. Maar we gaan ook op een andere manier met het verhaal bezig.”

tip

Als er problemen waren tijdens het samenwerken, is het goed om hier aandacht aan te besteden en met elkaar hier oplossingen voor te bedenken: zie gebruikswijzer.

Les 5

- Samenwerk-
vaardigheid:**
- Maak de opdracht af.
- Lesdoel:**
- De leerlingen kunnen een tekening maken en een verhaaltje schrijven over buitenspelen.
- Materialen:**
- Kaat Piraat, blz. 24 t/m 35
  - A3 posters/ stiften/kleurpotloden
  - werkschrift, klaaropdracht les 5
  - scharen en lijmstiften voor klaaropdracht les 5

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

- 1. Terugblik.** “Vandaag gaan we het boek ‘Kaat Piraat’ uitlezen. Dan weten we wie de wedstrijd wint. We hebben alleen, samen met ons maatje en team en met de groep woorden verhelderd met behulp van de spiekbrieven.”
- 2. Vooruitblik.** “Vandaag gaan we meer nieuwe dingen leren. We gaan leren hoe we elkaar kunnen helpen en ondersteunen met het afmaken van een opdracht. Daarnaast gaan we een tekening maken over buiten spelen en er verhaaltje schrijven. Natuurlijk gaan we ook lezen en woorden verhelderen.”

SAMENWERKVAARDIGHEID: MAAK DE OPDRACHT AF

“In de vorige lessen hebben we veel samengewerkt. Als je een team bent is het heel belangrijk dat iedereen meedoet en dat je elkaar helpt. Vandaag is de laatste les van ‘Kaat Piraat’ en we gaan oefenen met de samenwerkvaardigheid ‘Maak de opdracht af’. Probeer in deze les steeds je maatje en je team te helpen bij het afmaken van een opdracht. Dat kan straks bij het verhelderen van woorden of bij de schrijfopdracht. Als je samen een opdracht hebt afgemaakt dan geeft dat een goed gevoel en hoef je het later niet meer te doen. Wat zou je kunnen doen als je ziet dat je maatje afgeleid is en het niet lukt om verder te gaan met een opdracht?” **Geef de leerlingen tijd om na te denken en geef een leerling een beurt.** “Als je ziet dat een ander afgeleid is, dan kan je hem of haar helpen de opdracht af te maken door te vragen: ‘Zullen we samen verder gaan?’ of ‘Zal ik je helpen?’. Ook kun je tips geven aan elkaar als je ziet dat iets nog beter kan. Als je samen een opdracht afmaakt dan heb je met je team het doel bereikt en ben je echt een superteam! Ik ga vandaag letten op de samenwerkvaardigheid ‘Maak de opdracht af’. Jullie verdienen punten als ik zie dat jullie elkaar daarbij helpen.”

LEZEN EN VERHELDEN

Doel: De leerlingen kunnen woorden verhelderen.

1. Uitleg. “In de vorige les hebben we weer gelezen en memo’s geplakt als we een woord niet konden lezen. Dit hebben we alleen gedaan en daarna hebben onze maatjes en het team geholpen bij het verhelderen van de woorden. De memo’s die daarna nog niet verhelderd waren hebben we met de groep besproken. Dit gaan we vandaag weer doen. Eerst ga je zelf lezen en probeer je de moeilijke woorden te verhelderen met de hulp van de spiekbrieven. Daarna bespreek je de memo’s met je maatje en als iedereen daar mee klaar is, bespreek je de memo’s in het team.”

2. Opdracht: zelfstandig lezen van bladzijde 24 t/m 27.

tijd 15 minuten.

klaar werkschrift, klaaropdracht les 5

3. Maatjeswerk. “Nu ga je met je maatje de woorden oplossen die je zelf niet hebt kunnen verhelderen. We doen dit weer net als de vorige keer, we geven elkaar een tip en we zeggen niet voor.”

tijd 10 minuten

klaar duolezen: bladzijde 27 om en om lezen

	<p>4. Team. “Nu ga je met je team woorden verhelderen. Denk aan de samenwerkingvaardigheid ‘Help elkaar’, dus zorg ervoor dat je samen de memo’s die nog niet verhelderd zijn gaat verhelderen.”</p>
tijd	<u>10 minuten</u>
klaar	werkschrift, klaaropdracht les 5
///	<p>Geef complimenten en punten als leerlingen taakgericht zijn en de strategieën goed inzetten bij het verhelderen van de woorden met een memo. Vier het met een yell.</p> <p>5. Groep. “Misschien zijn er nog memo’s die ook door het team niet verhelderd zijn. We gaan de bladzijden even bij langs. Welk team had op bladzijde 24 nog een memo? Misschien kan een ander team dat woord verhelderen. Wijs maar aan om welk woord het gaat.” Lees zelf de zin waar het woord in staat nog even voor. “Wie van een ander team kan dit team een tip geven?”</p> <p>Geef een leerling de beurt. “Wat goed zeg, je gaf echt een tip en zei het niet voor, jouw team krijgt hiervoor 10 punten.”</p> <p>///</p> <p>Spreek op deze manier alle bladzijden door. Als er daarna nog woorden niet opgehelderd zijn, leg dan die woorden zelf uit.</p>

SCHRIJVEN: INTRODUCTIE	
Doel: De leerlingen kunnen een tekening maken en een verhaaltje schrijven over het thema ‘buitenspelen’.	
	<p>1. Voorlezen. “Voordat ik ga uitleggen wat we zo gaan doen, lees ik eerst de laatste bladzijdes uit ‘Kaat Piraat voor. Dan hebben we het boek helemaal uitgelezen.” Lees blz. 28 t/m 34 voor.</p> <p>2. Uitleg. “In het boek ‘Kaat Piraat’ zie je plaatjes van kinderen die lekker aan het buitenspelen zijn. Zo’n tekening in een boek heet een illustratie. Kaat wil graag piraat spelen met haar vrienden. Ik ben heel benieuwd wat jullie het liefste doet tijdens het buitenspelen en met welke vrienden jij dan graag speelt. Maak er straks een tekening over en schrijf er een kort verhaaltje bij. Als je iets moeilijk vindt om te tekenen of om op te schrijven, wat zou je dan kunnen doen? Denk maar even na.” Geef de leerlingen tijd om na te denken en geef een leerling een beurt. “Ja, je kunt dan vragen of iemand uit het team je even wil helpen, dat is een goede tip.”</p> <p>3 Opdracht. “Pak je werkschrift en zoek les 5 ‘schrijfopdracht’ op. Maak in het vak een tekening over wat jij het liefste doet bij het buitenspelen en met welke vrienden en schrijf er een verhaaltje bij. Als je klaar bent met de opdracht ga je de klaaropdrachten in je werkschrift afmaken.”</p>
tijd	<u>15 minuten.</u>
klaar	werkschrift, klaaropdrachten afmaken
	<p>4. Nabespreken. “We gaan nu een aantal tekeningen bekijken en naar een paar verhaaltjes luisteren.” Geef een aantal leerlingen de beurt. “Wat zien ze er mooi uit en wat kun je goed zien wat jullie graag doen als jullie buitenspelen. Wie heeft iemand van zijn team goed geholpen met ‘Maak de opdracht af’ en kan vertellen hoe die dat heeft gedaan?”</p> <p>///</p> <p>Geef beurten en waardeer goede samenwerking met punten.</p>

AFRONDING	
	<p>1. Terugblik. “Ik zag teams heel goed samenwerken. Ik kon echt zien dat ... en .... (noem namen teams) elkaar goed hielpen. Ik heb gezien dat nu alle woorden verhelderd zijn en dat geen enkel woord meer een memo heeft. We hebben met tekeningen gemaakt over buitenspelen en er een verhaaltje bij geschreven. Nu gaan we kijken naar de punten en welk team het ‘team van de week’ wordt.</p>
///	<p>2. Punten tellen en team van de week. “We gaan kijken hoeveel punten elk team heeft verdiend. Tel de punten bij elkaar op en bedenk wat er vandaag goed ging in het team als je denkt aan het samenwerken.” Geef tijd voor overleg en geef daarna willekeurige beurten en waardeer het antwoord met punten. “Deze punten hebben jullie verdiend omdat je goed hebt samengewerkt: jullie hebben goed naar elkaar geluisterd en elkaar goed geholpen bij het verhelderen van woorden. Het team met de meeste punten is het ‘team van de week’. Dit team mag met mij overleggen wat ze gaan kiezen als beloning.” Vier het resultaat met een klassenyell.</p>
team van de week	

vooruitblik “Volgende week gaan we beginnen in een nieuw boek.”

Antwoorden bij de picto's

Les 2

Antwoorden bij de samenvatting	
Picto's	Blz. 8 t/m 11
Begin	Pap haalt een grote doos uit de auto, er zit een zwembad in.
Wie	Het gaat over Kaat, Tom, Rik, Saar en pap.
Wat	Pap zet het zwembad op. De kinderen moeten wachten tot het bad vol is. Daarna gaan ze spelen in het water met een luchtbed en een band.
Waar	Het speelt zich buiten af, in de tuin (van Rik en Saar).
Probleem	Kaat wil piraat spelen, maar Tom en Rik lachen haar uit. Tom en Rik vinden dat meisjes geen piraat kunnen zijn.
Afloop	Tom en Rik vallen van het luchtbed af in het water. Kaat zwom onder water en duwde het luchtbed om.

Disclaimer

De inhoud van deze leerkrachthandleiding is het werk van Success for All - Nederland medewerkers van het GION, Rijksuniversiteit Groningen. De inhoud hiervan is vertrouwelijk en mag alleen gebruikt worden door scholen die toestemming hebben vanuit Success for All - Nederland om met het programma te werken.
